tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 2 2 2003

Stephan Roest In gesprek met...

Henk Wijkhuisen

Een kwart eeuw actievoeren; veel verloren behalve de moed en het genot

Henk Wijkhuisen is een natuurliefhebber die niet alleen voor zichzelf geniet. Al meer dan 25 jaar voert Henk actie. Kleinschalig, naast de deur, voor zandhagedis en stuifduin. Sinds een paar jaar ook in het groot, bij de ANWB.

Nu die vereniging beseft dat groen meer is dan alleen de berm naast het asfalt, zet Henk Wijkhuisen zich bij de ANWB in voor het groen in en om de stad. Maar zijn geboortegrond, de duinstreek in Kennemerland, blijft hij trouw. Wijkhuisen zag veel verdwijnen, zijn inzet voor behoud ten spijt. Hoe strijd je een kwart eeuw tegen verloedering zonder een verbitterd man te worden?

Een duinwandeling was het plan. Lekker uitwaaien. De afwisseling van duintop, dennenbos en strand. Maar natte sneeuw giert horizontaal langs de ramen van strandpaviljoen Parnassia in de Kennemerduinen. Natuurlijk, we zijn niet voor een kleintje vervaard; ferme jongens, stoere knapen en zo. Maar de koffie smaakt goed en het kacheltje snort zo fijn. Nog een bakkie dan maar? En heb je die taarten gezien?

Van achter het glas hebben we trouwens ook een mooi zicht op het strand aan de ene en de duinen aan de andere kant. Henk wijst meteen op het gras dat de duinen van boven tot onder inpakt.

"Vroeger zag je overal zand. De toppen van de duinen waren wit, en niet groen zoals nu. Toen vond de Zandhagedis nog overal zanderige plekken om zich op te warmen. Daar groeit nu gras. Op grazige duinweiden telde ik in 1975 nog 15 Wulpen, nu zijn ze verdwenen. Zulke mooie vogels. Die weilandjes zijn weg, verstruikt. De vermesting door zure regen is daarvan de belangrijkste oorzaak. Het decimeren van de konijnenstand speelt ook een rol. Daardoor verandert het duinlandschap. Dat merk je ook aan de vogels die hier nu niet meer thuis zijn. Zo jammer van die Wulp. Als ik dat gejodel nog een keer zou kunnen horen hier in mijn eigen duin."

"Alleen Ome Ko kwam regelmatig langs om de dieselpompen aan te zetten die het water omhoog brachten. 's Nachts luisterde ik in mijn tent naar de vliegtuigen; kisten met propellors, die zo nu en dan overkwamen. Rustgevend vond ik dat. Nu niet meer: straalvliegtuigen jagen af en aan en de herrie van het circuit is soms niet te harden. Daar hadden natuurbeschermingsorganisaties iets aan kunnen doen. Ik werkte tussen 1992 en 2002 bij Stichting Duinbehoud. Wij hebben geprobeerd alle krachten te mobiliseren om het circuit te verplaatsen, naar de Flevopolder bijvoorbeeld. Maar Duinbehoud stond alleen. Natuurmonumenten leek meer bezig met imagebuilding. Ook het

"Ook het Nationaal Park Zuid Kennemerland is een papieren tijger"

Henk Wijkhuisen kan met recht zeggen: 'mijn eigen duin'. Van het tafeltje waar we zitten, wijst Henk de plaats aan waar mevrouw Wijkhuisen in 1960 de eerste weeën kreeg. Het had weinig gescheeld of Henk was in een duinpan ter wereld gekomen. Zijn ouders kampeerden op het kampeerpaspoortterrein. Het Liguster, waar Henk later veel te vinden was. De stilte kon je er nog horen.

Nationaal Park is een papieren tijger. Bij het tot stand komen van de Kustvisie Velsen hebben ze zitten slapen. Er werd veel overlegd met bestuurders, maar daardoor zaten ze er niet echt bovenop. Er had voor de natuur veel meer uitgesleept kunnen worden. Ook het PWN liet zich niet zien. De ene reorganisatie na de andere maakte dat ze alleen met zichzelf bezig waren; navelstaren. Juist op het

moment dat er iets bereikt kon worden, stond Duinbehoud alleen. Ook gewone burgers geven vaak niet thuis. Ze vinden het wel jammer als er iets verloren gaat, maar daar iets tegen doen, is dan vaak weer te veel moeite.
Er is in deze regio zoveel verdwenen; het hele land loopt vol. Het havengebied dijt maar uit. Ruigoord met zijn zeldzame planten is weggeklepeld. Als dat besluit nu zou worden genomen, zouden we het met de Natuurbeschermingswet in de hand kunnen tegenhouden. En dan te bedenken dat Amsterdam nog verder wil; de Machineweg over, richting Spaarnwoude. Doodzonde."

Met zijn hoofd knikkend naar de zee zegt Wijkhuisen: "Dat lijkt de laatste ongerepte natuur van ons land. Als ze tenminste geen vliegveld aanleggen voor de kust. Of windturbines plaatsen. Zelfs al zet je die krengen 20 kilometer uit de kust, dan nog zien we ze vanaf hier."

"Laten we Nederland maar meteen platbuldozeren"

Als je niet beter zou weten, zou je denken dat frustratie de blik van Henk Wijkhuisen vertroebelt. Dat hij de zaken somberder voorstelt dan ze zijn. Maar hij kan het weten. Weinig mensen hebben zich zo intensief met deze streek bezig gehouden als hij. Vanaf 1973 telt hij vogels in het duin. Hij was lid van vele werkgroepen en actiecommitees. Werkend als verpleger op de ambulance, een stressvolle baan, hervond hij in de natuur zijn evenwicht. "Een uurtje wandelen in het duin werkt als een dosis librium. En niet alleen voor mij. Vroeger liep ik hier in mijn eentje. Nu kom je altijd mensen tegen, zelfs al sta je voor dag en dauw op. Daarom moet ik zo af en toe even ver weg; naar Zweden. Duizenden vierkante kilometers doodstille bossen, meren en rivieren. Als ik dan terugkom in de drukte hier, denk ik wel eens: 'Laten we Nederland maar meteen platbuldozeren.' Even maar, hoor! Want zodra ik buiten ben, zie ik hoe mooi Nederland is. Die verscheidenheid aan landschappen, zo bijzonder. Daar zet ik me voor in, om Nederland mooi te houden. Ik geniet van de vogels, ➤

Foto's: Piet Zomerdijk.

bloeiende Parnassia, rode lijstsoorten en van wat niet al. Maar jammer genoeg zie ik vooral een bedreigd landschap."

In 1988 ging Henk Wijkhuisen politieke wetenschappen studeren. Zijn specialisme werd de vraag waarom maatschappelijke processen vaak zo stroef verlopen. Een belangstelling die rechtsreeks het gevolg was van ervaringen in het actiewezen. Wijkhuisen is ondanks zijn jarenlange actieverleden nooit verworden tot een dogmatische purist. "Ik heb twee jaar voor D66 in de raad gezeten. Het is heel moeilijk om daar natuurresultaten uit het vuur te slepen. Je zit er ten slotte niet alleen voor de konijnen. Het gaat ook om mensen die willen wonen en werken. Dan kan je als vertegenwoordiger geen scherpslijper zijn. Ook bij Duinbehoud, in feite toch een specialistische club, beseften we dat we het niet redden als we alleen op planten en dieren blijven wijzen. We begonnen mensen er meer bij te betrekken. Natuur is er ook voor hen."
Dat verklaart misschien zijn keuze om in 2002 over te stappen naar de ANWB. Bij die organisatie is inmiddels een aardige omslag gaande. Natuurlijk blijven auto's belangrijk. Maar de berm is de berm niet meer. Wat er naast de weg ligt, kan ook natuur zijn. Het inzicht is doorgebroken dat ANWB-leden meer willen dan hard van A naar B rijden. Wijkhuisen: "Guido van Woerkom, onze nieuwe directeur, heeft hart voor natuur. Vandaar dat de ANWB in het samenwerkingsverband Nederland Natuurlijk samenwerkt met onder andere Natuur en Milieu, de Provinciale Landschappen, Natuurmonumenten. We spreken landelijke, provinciale en lokale bestuurders aan, voorzien ze van informatie en informeren het publiek via de publiciteit. Zo kunnen we heel veel Nederlanders bereiken. We wijzen ze op kwetsbare stukken in het landschap. En we ontwikkelen alternatieven en brengen die aan de man."

Soms gaat resultaat ten koste van pure idealen. Het poldermodel duurt voort. "Waar de natuur op zich weinig steun krijgt in de politiek als het alleen om plantjes gaat, kan er ineens veel meer als blijkt voor hoeveel mensen de natuur belangrijk is als recreatiegebied. Daar doe ik zelf ook aan mee. Ik ga ook de duinen in, als ik even tot rust wil komen. Ik woon er vlak bij en mijn dochters neem ik vaak op sleeptouw. Ze zijn nog maar negen jaar oud, maar ik geef ze alvast mooie herinneringen mee. Dat gaat niet altijd van een leien dakje: loop je opgewonden te wijzen naar een zangertje, kijken zij op hun horloge omdat er straks op TV iets is dat ze absoluut niet willen missen. Dat relativeert mijn fanatisme dan weer enigszins. Dan neem je je verlies. Ik geniet er niet minder om, en blijf het proberen. Zo trek ik er al jaren op een vast tijdstip in het voorjaar op uit om de kinderen jonge vosjes te laten zien die dan voor het eerst door hun moeder naar buiten worden geleid. Natuurbeleving loopt niet altijd goed af. Toen één van mijn twee dochters eens een gevangen salamander wilde kussen, beet dat diertje in haar lip."

"We spreken landelijke, provinciale en lokale bestuurders aan, voorzien ze van informatie en informeren het publiek via de publiciteit."

Met humor, zelfrelativering en natuur naast de deur is het dus mogelijk om tegen de verdrukking in te vechten voor natuurbehoud zonder te verzuren. Maar het blijft toch wel knagen: "Als natuurorganisaties hun oren wat minder zouden laten hangen naar hun eigen achterban en fondsverdelers als bestuurders en bedrijfsleven, dan zouden we meer kunnen bereiken. Bij Duinbehoud moesten we niet alleen knokken tegen de overheid, de industrie, bouwbedrijven en dat soort jongens, maar ook tegen onze eigen achterban. Vaak was je verplicht een radicaal standpunt in te nemen dat op voorhand kansloos was. Dan kies ik liever voor het behalen van resultaat: iets groens op de kaart krijgen of houden. Met de natuurontwikkeling in de duinen gaat het nu de goede kant op. Er wordt beter samengewerkt door overheden en organisaties dan voorheen. Je ziet het aan het afplaggen van grote stukken duin. Gras en de bemeste grond worden verwijderd. Natuurlijk lijkt het voorlopig even op een grote bouwput, maar kom straks maar eens terug. Verloren gewaande bloemen zullen weer terugkeren. De Parnassia wint terrein."
Henk Wijkhuisen droomt alweer van de jodel van de Wulp. Niet ver weg, maar vlakbij. In de duinen achter Parnassia. Waar de volgende sneeuwbui alweer de ramen geselt. We blijven nog maar even zitten.